

PARIS. Drømmenes by. Kunstens, poesiens og kærlighedens by. Teoriens by. Fjernt fra Grundtvig, fjernt fra ølstrejke, fjernt fra senmarxistisk tankepoliti. Fjernt fra universiteter, hvor man kun læser tysk. Fjernt fra nødvendighedens rige og midt i mulighedernes land.

Og dog ikke fjernt nok til at unddrage sig Friz og hans redaktionelle telefons fangline. En anmeldelse af Paris? Jovist, den udfordring kan vi ikke afslå. "In France they say: Oui, oui"! Men let er det jo ikke igen at skulle samle sine diskursive kompetenser til et sammenhængende udtryk, når det mest karakteristiske træk ved livet i Paris er de mangfoldige indtryks totale spredthed, - en spredthed, vi vellystigt har ladet os synke ned i og rive med af, da det jo just er meningen med "dannelsesrejsen", at den (til forskel fra almindelig turisme) skal afsætte sine spor i kroppen, uden at disse uden videre kan eller skal formuleres sprogligt.

Hvis altså det følgende ikke synes at hænge særligt sammen, er der altså ikke noget at gøre ved det; - langt hellere vil vi se det som udtryk for den side af sagen, som det måske er allervanskeligst at udtrykke: Paris er også den fragmenterede

bevidstheds hovedstad, og dét er nok et fænomen, der er kommet for at blive.

STØJEN. En hyperboræer i Paris savner frem for alt to ting: havet og stilheden. Pariserne selv har en ejendommelig evne til at ignorere den evindelige lydskærm, - uden hvilken fortovs-cafékulturen ikke ville være mulig i bilismens århundrede. Men gaderne har aldrig været stille, og man fornemmer allerede nu, hvad der vil afløse motorstøjen i det næste århundrede, når teknikken får realiseret den banale science-fiction-vision om et totalt transport- og kommunikationssystem, der kun høres som en stille elektrisk hvislen: 80'ernes almene rytmiske ækvivalent er takket være ghettoblaster og modebutikker underlægningsmusik til enhver promenade på Champs Elysées eller Boulevard St. Michel. Ved siden af den lydterror, metropolen således påfører sig selv, trænger indvandrergruppernes særlige kulturelle bidrag sig på: deterritorialiserende til det helt absurde lyder savannernes trommer, minareternes litani, bazarernes kræmmerbrøl på de særeste steder i dette kybernetiske ingenmandsland.

Den totale kakofoni er måske trods alt ikke at beklage: den har i det mindste dét til fælles med stilheden, at den tvinger mennesket til at søge sin egen rytme; den tillader ikke den eksistentielle lathed, der lader sig føre med af massebevægelsernes fatale march. Af kakofoniens skærsild fremstår måske, som en fugl Fønix, en ny musikalitet? En flugtens musik? L'art de la fugue?

TRAFIKKEN. For hundrede år siden var Paris' gader en kolossal, generaliseret markedsplads: mennesker, heste og køretøjer udgjorde en kompakt masse, hvori færdsel til fods var ligeså risikabel som i dag og betydeligt mere ubekvem. Tænk blot på slutscenen i "Les enfants du Paradis", eller tænk på Kairo af i dag.

Løsningen på denne umulige situation var som bekendt Metro'en, uden hvilken Paris ikke ville kunne existere en dag mere. Metro'en har atter skabt plads, men kun for så vidt det er lykkedes at inddrage og strukturere en marginal rum-tids-zone i byens topologi, et "para-rum" som kun eksisterer i kraft af hastighed og som øjeblikkeligt forsvinder, hvis strømmen svigter.

Hele Metro-nettet er derfor et højst stabilt system: blot to minutters forsinkelse og panikken er følelig i luften. Man forstår, i hvor

høj grad trafik mere er et spørgsmål om socialisering end om teknik: Metro'en er en slags laboratorium for, hvor meget det civiliserede menneske, der gennem århundreder har lært at opretholde et ukrænkeligt, personligt rum omkring sin fysiske krop, kan komprimere dette rum i fornyet trangsel, hvor meget det lille ord "pardon" kan bære.

Trafikkens grundlov er enkel: "Aldrig stå stille!". Selv på de rullende trapper og fortove, der indrettes overalt, bør man bevæge sig. Mekanikken er ikke en teknisk "bekvemmelighed", der gør det lettere for mennesket at beherske rummet: den indfører blot et nyt rum, hvori bevægelsens imperativ endnu tydeligere hersker uindskrænket. Presset på storbyens alt-for-mange letter aldrig: trafik er kun mulig som reguleret panik. Ser man her baggrunden for byens velkendte hyper-tæthed af caféer - mere end en mulighed for at tilfredsstille sult og tørst er de måske stilheds-butikker, hvor man kan købe sig en lille times ro og stedslighed?

SPROGET. Som bekendt er det franske sprog - i klassisk forstand, garanteret af Akademiet og "le bon usage" - ved at gå i opløsning. Overalt afløses Grammatikkens universelle formler af faste, mere eller mindre uanalyserbare vendinger, der til gengæld kræver takt og conduite for at falde på rette tid og sted. Det franske sprog bliver stadig mere ritual, stadig mindre "sprog", - "Tu parles!" siger man, så snart ritualet brydes til fordel for ideologisk ordgyderi. En foragt for sproget som noget over tingene svævende. Det rituelle sprog er i virkeligheden langt "dybere" end det klassiske ideal: det drejer sig ikke længere om at kende ordenes betydning, men om at beherske selve situationen, selve den "referentielle" virkelighed, hvori sproget tales. Viggo Brøndal placerer i "Ordklasserne" fransk som det mest abstrakte af alle sprog, med en intens anvendelse af rent logiske småord, ce, on, que, si, etc. - og hvor folkesprogets obhobninger: qu'est-ce que c'est que cela ... tilstræber at gengive talen en vis massivitet, konkretion og substans; men den omvej over logikken har allerede ophævet den tunge klæbrige substansreferens til fordel for en udsigelsessituationens egen referens, den talende kropps egen rituelle selvhenvielse.

Ærkeritualer er og bliver dog naturligvis skriftsproget,

som aldrig ophører med at gøre grin med det talte ord. I lyset af den seneste tids "opstart" på at genindføre analfabetismen i Danmark, vil man måske spørge, om også den femte republik drømmer om en generaliseret børnehavetografi? Muligvis; men uden for al tvivl er det, at projektet vil være umuligt. En fransk lydkrift vil være ulæselig; et ritual kan ikke oversættes til et andet. Forsåvidt er der et vist håb for litteraturen, - i det mindste den franske ... Bemærkelsesværdigt er det, at bestræbelserne henimod et infantilt skriftsprog i Frankrig anføres af den økonomiske snarere end den politiske magt: det er reklamerne, der beriger kulturen med konstruktioner som

"Méquèsquetuboisdoudoudisdon?"

Rablerier, der forudsætter den totale reklameverden som hermeneutisk horisont for at kunne læses. Tu parles!

BØGERNE. Som provinsiel fladlænding har man mærkelige forestillinger om de intellektuelle centre. Her er skriftens kilde, her fragtes vognlæs af frisk, tryksværteduftende viden hver dag til bogladerne, her vækker enhver nyhed den opmærksomhed, den rettelig fortjener. Selvfølgelig er det ikke sådan. De mest velassorterede boghandlere er de to FNAC'er efter supermarkedsprincippet, hvor man kan få alt, fra pornoide voksentegneserier til J. P. Jacobsen i oversættelse. Men selvfølgelig véd ekspedienterne, selv om de endda er fritaget fra selve arbejdet med sammentælling og salg (som kassedamerne besørger), intet. Nyhederne må man selv drysse omkring og afvente. Og det var få i foråret 85, i forhold til forventningerne i det mindste. Ikke blot er forventningens glæde den største, selve forventningerne er også større end virkeligheden. Ny Baudrillard - bare en artikelsamling med kendte sager plus et enkelt nyt essay. Europa indeklemt mellem de to supermagter og deres megalomane paradisforestillinger om sig selv - der skulle så ikke være andet for Europa at gøre end at vælge en ondskabens strategi over for så oppustet en godhed. Girards bog om Job: Job fortolket som syndebuksmyte - fordi vennerne kommer og bebrejder hans holdning og udstøder ham; det øvrige - og traditionelt centrale - skulle så være sekundær tildigtning. 87-årige Dumézil med en ny samling mytologiske skitser; bare vi selv kan til den tid. Har den fattige student nu ikke de 150 FF til skitserne,

viser bog-supermarkederne endnu en fordel. Udstyret med pen og papir sniger man sig med bogen i hånd ind mellem bræmmer af tegneserielæsende og kan uforstyrret spendere en time med at læse og notere til skitsen er i hus og bogen listes på plads. Jean Petitot, ny epokegørende sammentænkning af katastrofeteorien og Kant til en generel erkendelsesteori for strukturalismen. Stort set forårets høst.

Så lad os hellere gå ind i tegneserieafdelingen, hvor der altid står tæt af læsende rødder, og lire lidt over bestselleren "Le déclic" - nu også som tegnefilm - om en mand, der lader en art hormon-kontrolapparat indoperere i sin frigide kone, hvis lyst så kan aktivers fra et trykknapsapparat. Apparatet falder i gale hænder, pludselig kaster den før så tilknappe dame sig brat ud i ustyrlige orgier - som hun straks fortryder efter knappen er sat på off. Hun skrider fra manden i vrede, men det viser sig at apparatet var en fiktion! Eller var det, kære læser? Boghandlerne er ikke fiktion, ikke på den måde i det mindste; men lysten forsvinder pludselig, på samme måde: efter timer af vellysten sniffen omkring i reolerne, turnes knappen på OFF, og man skynder sig diskret og hver gang næsten skamfuld ud med et enkelt underdrejet blik bagud mod papirorgierne og de spildte timer.

UNDERGRUNDEN/OVERFLADEN. Paris vil aldrig blive dyrket som sin sky-line, som tilfældet er med Manhattan, der nu pludselig er blevet emblem for en reelt eksisterende post-snobisme. Vel findes der imponante skyskrabere, fx. i forstaden La Défense; men en vis diskretion, en vis sans for at også byen er et landskab, får franskmændene til at foretrække at eskalere i dybden. En og anden vil måske ligefrem se en hang til kvindelige arketyper i arkitekturen: hellere en ny Triumfbue end et nyt Eiffeltårn til at fuldende udsigten til La Défense. Langt fra at være falliske magtinkarnationer, vil disse skyskrabere snarere lede tanken hen på Duchamps suspendede célibataires.

I de kommende år vil Louvre blive fordoblet med to underjordiske niveauer; i de nye Haller tæller man ikke mindre end fire. Det er klart, at denne udvikling undergraver overfladen, den faste Boden, som stadig er grundlaget for skyskraberne. Undergrunden blander sig med overfladen, - som det måske smukkest symboliseres af fontænen på Place du Quebec, hvor vand

og lys strømmer op gennem et sprængt fortov og vidner om de andre byer derunder. Stiller man sig på en af disse forvredne fliser (fortrinsvis med front mod St. Germain-des-Prés), mærker man undergrundens rystelser trænge op gennem fodsålerne. Paris skal mere end nogensinde opleves til fods.

LA DEFENSE. Slentrer man en aften ad Champs Elysées og vil nyde solnedgangen i Triumfbuens kæmpevindue for vestenden af gaden, forstyrres blikket af utydelige skyggetårne i det fjerne. Den klassiske symmetri- og bliklinje fra Louvres hjerte, gennem Tuilerierne, over Concordepladsen ad Champs Elysées, gennem Triumfbuen og hinsides, brydes i det fjerne nu af skyskraberansamlingen La Défense. Linjen fortsætter ganske vist her som en kæpekorridor af en plads gennem højhuslandskabet, men det hindrer ikke de profane highrises i at formudre den celestiske synslinje fra de Elysiske marker, der herefter aldrig vil være det samme: himlen erstattet af yderst irdiske koncertårne. Selve La Défense er også en besynderlig oplevelse: en aflang, korridoragtig parodi på en offentlig plads, til hver side garneret med vildt konkurrerende senfunktionalistiske vækst af højhuse og overalt undergravet af butikscentre og krydsende motorveje. I lang tid tog monolitten fra 2001, den matsorte Fiat-bygning, prisen hjem som den højeste, nu sidste år overgået af et endnu højere, mere irregulært tårn skråt bagved, en smukt klonet klump af klassiske skyskrabere, voksende om kap med sig selv. Trods underjordiske butiksanlæg i adskillige etager - eller derfor? - er den store plads uhyggelig tom; til den ene side den fantastiske udsigt ind over byen ad den rette linje til Louvre, men til siderne kun disse øde kontortanke i spejlende hyperfunktis, der tømmes helt for deres svage ulmen af liv efter 16. Fremtidsby - nej, snarere forældet sciencefiction, et støvet afbillede af 50ernes forestilling om Fremtid, en slidt drøm, realiseret og allerede i let forfald. Det uhyggelige sug langs ad korridoren tilbage til 50ernes forestillinger om det 21. århundrede har man så forsøgt at dæmpe med skulpturelle udskejelser på pladsen, først en lille, kun 4 meter høj og meget spids pyramide gennemskåret af en få centimeter bred, lodret spalte, en gennemskuelig, umystisk pyramide, - alt skal åbenbart udstilles hér, intet skjules. Under opførsel er nu, på tværs af pladsens længde-

retning, et sæt store beton-propylæer i marmorlaminat, med en synsbedragerisk perspektivisk drejning af de enkelte rektangulære søjler og af deres tværribede inddeling mod et imaginært midtpunkt på symmetriaksen, og i den fjerneste ende af pladsen foregår de første forberedelser til opførelsen af den danske arkitekt Spreckelsens triumfbue, symmetrilinjens logiske afslutning: startende med Napoleons lille triumfbue i Louvres favn til hans velkendte 'posthume' kæmpebue på Etoile, og nu punktummet for enden af La Défense. Fra triumf over triumf til triumf - og så slut?! Er historien ganske holdt op med at bevæge sig, som Baudrillard forestiller sig? - man kan slet ikke lade være med at undre sig over, hvorledes denne nye bue skal tackle synslinjens uendelighedsproblem - i den modsatte, laveste ende danner Louvres hovedbygning logisk afslutning, eller snarere begyndelse; herude ses for enden af det hele, hinsides La Défense, kun et uoverskueligt og meget gennemsnitligt forstads-vue: boligblokke, byggepladser, en spaced varmecentral, en motorvej. Skal den klassiske linjes enhed, på en gang potenseret og verdsliggjort af skyskraberbyen, lukkes af for synet her ved La Défenses yderkant - linjen fortsætter ikke og er ikke planlagt længere ud - eller skal det desorganiserede rod af en forstad ligge åbent i den nye triumfbues udstillingsvindue som en art postmoderne memento for enden af linjen, som en negativ krone på udviklingslinjen fra det middelalderlige Louvre over den kejserlige elyisiske mark og Triumfbue, gennem de højborgerlige boligkvarterer i 16.-17. arrondissement til storkapitalens selvscenesatte parodi ved La Défense, kulminerende i den socialstatslige Spreckelsen-triumfbue, der som bekendt er Mitterands hjertebarndom og hans håb om et blivende personligt monument på tværs af socialistregeringens forudsigelige nederlag og Greenpeace-affærer, - for så at sive ud i den postmoderne forstadsoverskuelighed, der bedst kan karakteriseres ved, at alt herude er lige uoverskueligt? Eller skal den slette uendelighed fortsættes af en fremtidig Napoleon - Jacques Chirac? - som vil afsætte sit obligatoriske eftermæle et sted ude ved Atlanterhavskysten?

Uhyggen i La Défense hidrører sikkert fra, at symmetrilinjens blikpunkt fra at have været himmelsk horisont bliver trukket ned på jorden, hvor man selv kan indtage det overskuende punkt; man bliver her selv olympisk gud med overblik over Elysium,

en gud der keder sig på den tomme blæsende plads, hvor der kun bliver endnu mere tomhed tilbage, når man, den profane gud i egen lave person kravler ned i RER'en, den nye lyn-metro på niveau +4 sammen med de andre tusinder af skrivebordsguder fra højhusene. Tilbage på den elysiske himmelplads deroppe er nu kun affald, rotter og smågrupper af postpunks i den hylende vind.

NOISSY-LE-GRAND. Tager man nu RER'en ud i den modsatte ende af byen og står af i fx. Noissy-le-Grand, venter der en ganske anden oplevelse. Her er ingen forestilling om noget fixpunkt, hvorfra tingene kan overskues. Selv om vi har et oversigtskort med, som en arkitektven har tegnet til os, kan vi næppe overskue noget som helst. Oppe fra taget af et af de evindelige og stadig større butikscentre ovenpå stationen kan man dog danne sig, ja næppe et overblik, men en slags veg orientering: forrest en kunstig sø med et næsten vandret springvand, længere ude en nøgen, nyanlagt park, og overalt boligkomplekser af de mest mærkværdige slags. Tilhøjre en uformeligt knopskydende masse af lejligheder, hvor nye rum og annekser ser ud til at gøre frem hver morgen, til venstre en gruppe boligblokke af vidt forskellig højde, allesammen afsluttende med den samme pyramidekonstruktion foroven. De mindste ligner maya-offertempler, de større forvoksede obelisker. I det fjerne endelig målet, et par oste. Først må vi ned herfra. Butikscentrets udgang finder man betryggende let, men udenfor spærres vandringen hele tiden af underlige niveauskift, store gabende lysskakter til flere lag parkeringskældre nedenunder - dog kommer man med lidt held ud mellem et par keramikfabeldyr i legemsstørrelse, og efter en lille eftersøgning finder man stinettet mellem blokkene. Det ligner faktisk to camembert'er, som de lokale kalder dem, to cirkelrunde 15-18 etages boligkomplekser på højkant. "Jeg er ikke arkitekt, men iscenesætter", udtaler Manolo Yamowsky, der har instrueret "Les deux camemberts", og lejlighedsplanerne er efter funktionalistisk sigende næsten ubeboelige. Men det er flot. De to oste såmmenkædes af en majestætisk, cirkelrund gård. Sæl-somme riter kunne foregå her, dog er der kun børn der leger. ER dette en -isme? Hvad er det for en stil? Stilcitat? - næ. Enestående er et sådant bygværk ikke engang her i Noissy-le-

Grand, hvor stilexperimenter af alle arter trives, men karakteristisk er det, det er et sted, på sin vis, det kan skelnes klart og indplaceres i omgivelserne - måske er det sådan en følelse af forskel, stedkendthed, Brøndby Strand og La Défense savner? ER det en art "Analysis situs", moderniteten savner, et savn der på den anden side giver drømmene om Blod og Jord og deres misforstået hypermaterialistiske krav om Sted grund under fødderne? Den amerikanske 'postmodernist' Fredric Jameson skærer La Défense, Noissy og hele den nye parisiske ring af forstæder over en kam: alle opløser de i forlængelse af funkis det traditionelle gaderum med postmoderne forvirring og rodløshed til følge ... for os at se står La Défenses globale overskuelighedsprætentioner som et forvildet mausolæum for funktionalismen tvært imod over for Noissys globale uoverskuelighed, men netop lokale særegenhed, stedslighed, gengivelse af betydning til det enkelte bygværk.

På vej tilbage: mellem to boligkomplekser, lige i hjørnet af en stor, voldomkranset, tom, kvadratisk plads, der ser ud til at være egnet til ceremonielle spil, ligger en lille jordpyramide med en art tempel på toppen, en snæver, åben Stonehengebetonkonstruktion med et tomt bassin i bunden, der kun lugter af pis. En hule fremstillet til subkulturelle kliker? Måske for at komme dem i forkøbet; subkulturene er her yngre, mere spredte og stereotype end i de germanske lande. Tilbage ved stationen, hvordan kommer man nu over på den anden side af det labyrintiske forretningskomplex, der her om søndagen er lukket, for at lede efter Teatret? Arkitektvennen har heller ikke vidst det, på sit kort har han tegnet en løs stregklump og skrevet "tumult, indexikalitet". Vi tager en sti og ender via en trappe og en mørk underjordisk betonkorridor i en parkeringskælder på størrelse med Fælledparken, fuldstændig tom, og man må bøje hovedet under det lave loft. Endelig en rampe - og dér ligger Teatret. Et 17 etagers socialt boligbyggeri, opført som et palæ overfor et halvcirkulært, søjlebåret amfi-teater og i centrum af den gård de danner mellem sig - en triumfbue. Palæet er to halve firkanter indeni hinanden, med talløse trapper og forbindelsesbroer på tværs af afgrunden mellem dem. Empire-vinduer, stuksøjler, negative søjler, der er hulet ind i materialet, skiftende okker, brune, beige farver. Det er flot. Ingen overskuelig struk-

tur i trapperum, gangsystemer, her og der en sidetrappe, sidegang, der fører hen til en lejlighed. Her bor flest indvandrere. Men skal socialt boligbyggeri også partout være socialrealistisk? Teaterhalvcirklen er båret af spejlsøjler i hele husets højde - selvfølgelig bærer de intet, indeholder blot trapperum og soveværelser. Midt i halvcirklen en lysport mod sydvest, et fantastisk vue indover byen. En operasangerinde øver for åbne vinduer og forlener hele sceneriet med en bizar wagner-teatralisk stemning. Genoplivning af det forbryderiske ornament på bekostning af brugeligheden, er den spanske arkitekt Bofill blevet kritiseret for i forbindelse med "Le Palace d'Abraxas". Men er kulisser ikke bedre end global overskuelighed? Paladsets monumentale magt på bakketoppen bedre end det magtfulde menneske i La Défense? Hvor keder man sig mest - intelligente mennesker keder sig som bekendt altid, hvis der ikke lige er en eller anden imponant ornamentet uoverskuelighed at lade sig udfordre af

GREIMAS. En ugentlig attraktion er for os Algirdas Julien Greimas' seminar hver onsdag eftermiddag på det protestantiske fakultet, Blv. Arago. Med nogle få undtagelser synes de intellektuelle miljøer i Paris at være temmelig opsplittede - omend en art general mindste-strukturalisme synes at være epistemologisk lieu commun for hovedparten af teoretikerne hernede, er det ikke dét gærende vækstmiljø, emmende af gensidige inspirationer, som man måske havde forestillet sig med danske briller. Der er omvendt en tendens til, at den enkelte teoretiker søger at udvikle sin Egen Teori, hvor de eneste gangbare referencer er en personlig selektion af det gængse korpus af klassikere, og hvor i det mindste henvisninger til andre nulevende pariser-filosoffer næsten er en implicit diskvalifikation. Så kan der samle sig en lille menighed omkring hver enkelt guru, og man skal ikke undre sig, hvis fx. en lyotardianer kender hvert enkelt af mesterens værker udenad, men er hartad uvidende om hvilken viden der cirkulerer hos andre tænkere i nærtbeslægtede områder. At være udlænding i dette spil er en uomtvistelig fordel: er man ikke knyttet til stedet (og examensforpligtelserne!), fritages man fra at vælge side og kan flyde mellem kilderne og opsamle de bidder man lyster og forsøge at reflektere selvstændigt over

dem. Man kan sidde tilbagelænet med flanørens blik og snuppe de godbidder der falder for - og smile let over de franske disciples opskruede notatteknik, der ikke lader den mindste lærerbemærkning glemte.

En af undtagelserne herfra er Greimas' seminarer. Den gamle vennesele ræv, hovedmanden i de sidste 20 års franske semiotik og leder af 'Pariserskolen' kører ikke kurser i denne og hin detalje i den semiotiske teoribygning, men holder i stedet et åbent seminar, der præges dels af hans mange forlængst færdiguddannede og selvstændige elever, og dels af indbudte foredragsholdere indenfor beslægtede problemstillinger i forhold til Pariserskolens projekt. Ofte er disciplenes foredrag dog let kedelige - tjener måske mere intern legitimering end udadvendt forskning? -, men så er begivenheden værd at skue som show: det smukke store auditorium med mesteren, et par elever og foredragsholderen tronende på et podium med de høje vinduer i det halvcirkulære kæmpekarnap som baggrund. Har vi virkelig haft noget lignende i Danmark engang? I salig Bohrs eller Hjelmslevs dage, måske? I al fald er det grundig glemte.

Det er sjældent man hører Den Gamle selv foredrage mere end de ugentlige introduktioner til dagens foredrag, ofte markerer han sig kun ved sine bjæffende hosteanfald og et par lapidarisk afsluttende kommentarer. Universitetsåret 84/85 markerede slutningen på hans ansættelse inden pensioneringen, og indholdsmæssigt afsluttede det en semiotisk gennemrefleksion gennem de sidste tre år af de tre klassiske områder for filosofien, le vrai, le bien et le beau. Fra 'skolen' selv foredrog bl. a. Jacques Fontanille, Felix Thürlemann og Jean Petitot; udefra hentede man kapaciteter som Michel de Certeau, der skubbede på den nyfænomenologiske bølge med en grundig indføring i Merleau-Pontys overvejelser over det visuelle - og Louis Marin med et foredrag om Pascal. Der syntes at være kraftige tendenser i retning af en bred kantiansk opfattelse af at det æstetiske niveau går logisk forud for såvel det veridiktorske som det etiske, og i det hele taget er fænomenologiske overvejelser i høj kurs som mulige forklaringsmodeller for de semiotiske strukturers fundering og forhold til en realitet. Skolen synes således at være inde i en frugtbar brydningsperiode, hvor det klassiske teorikorpus fra ordbogen "Sémiotique" fra 1979 er under relativering på flere

måder - dels udbygges teoriens "diskursive" niveau, som har stået noget i skyggen af studiet af de semio-narrative strukturer, og dels foregår der en grundig og søgende kulegravning af teoriens epistemologiske fundering, hvor modaliteterne har været centrale i forsøget på at nytænke forholdet mellem subjekt og narrativitet. Den fænomenologiske Welle viser sig her med intense studier af Kants tredje Kritik, der om noget er tidens must for pariserintelligentsiaen; også Lyotard har fat hér og kører nærlæsende gennemgange på sit kursus. I Pariserskolen har især Jean Petitot med stor energi bidt sig fast i ideen om teoriens fænomenologiske fundering, som han forsøger at tænke i sammenhæng med René Thoms matematiske katastrofeteori, der tænkes at kunne bidrage med en topologisk strukturering af semiotikken som svar på, hvorledes denne overhovedet kan tænke verden: fordi den er struktureret analogt til verdens topologier. I denne retning trak også folk som Felix Thürlemann med et fremragende oplæg om tyskeren von Alleschs farveteori, hvorudfra han argumenterede, at æstetikken i bred forstand krævede større fokusering på substans såvel som geometrisk form frem for den rene saussureske insisteren på diakriticiteten. Også J.-C. Coquet trak i denne retning, mens folk som Paolo Fabbri og Cl. Zilberberg vægrede sig ved at give køb på den hævdvundne saussureske epistemologi.

Med stor spænding samledes da klanen til den afsluttende runde midt i juni, da Mesteren selv skulle holde afskedsforelæsning og evaluere årets forløb. Eleverne blev skoset for ikke med tilstrækkelig stringens at have holdt sig til det grundlæggende bud om de anvendte termers aksiomatiske definition, og Greimas konstaterede at hans intention om at lede årets tema, le beau, i retning af overvejelser over det semiotiske objekt kun i svag grad var lykkedes. Ikke desto mindre udråbte han objektet til at være tidens emne for semiotikken; - og især objektets modaliseringer, som danner det vigtige mellemlid mellem virkelighedens objekter på den ene side og det semiotiske modalt investerede objekt som output af subjektets projicerende "source thymique" på den anden. Mht. fæno-striden i gruppen syntes han at sigte mod en balancegang; på den ene side udråbte han bløkt det æstetiske niveau til teoriens grundlæggende på bedste kantianske vis, på den anden side var der kritik af overdrevne

tendenser til fx. Gestaltteoretiske overvejelser, der ville føre til en blot parafrase af objektteksterne frem for den semiotisk-metasproglige rekonstruktion, og anbefalede heroverfor den klassisk-strukturalistiske dydens vej med opstilling af en kombinatorik af mindstelementer. Har det mening at tale om en magtkamp mellem disciplene, som det ofte er set, var der rigeligt af tolkningsmateriale at hente hér: de tre mest fremtrædende 'sønner', J.-C. Coquet, Jean Petitot og Paolo Fabbri (munken Paolo, der læste alt, men intet skrev, fra Ecos "Rosens navn"?), sad bænket om den gamle Destinator under talen, og alle tre sønner fik modsat det klassiske eventyr hver deres bid sanktion under evalueringen. Mest omtale fik dog Petitot med ros for hans implantering af de katastrofeteoretiske prègnance/saillance-begreber på teoriens dybdeniveau som forklaringsmodel for den vanskelige konversion mellem dybdesemantik og aktantiel syntax. Udover de tre artige drenge fik også vor egen Per Aage Brandt stor ros med på vejen, som en anden Klods-Hans lige ved at overhale de honnerte storebrødre.

Øjensynlig hældede Greimas således næsten mest til den 'ny-udviklede' side af skolen, og man skal på ingen måde tro, at den gamle litauer er gået bag af dansen, "Jeg har tænkt mig at leve længe endnu", som han sagde. De storstillede fremtidsudkast i afslutningsforelæsningen lader heller ikke til kun at være hul skåltale; øjensynlig vil seminaret fortsætte samme tid og sted næste år med den Gamle som emeritus; - og få uger inden afslutningen kunne han præsentere sin seneste nog, "Les dieux et les hommes", en stor semiotisk-mytologisk analyse af den gamle litauiske mytologi, et af de få lidet udforskede hjørner i indoeuropæisk mytologi. Skrevet på litauisk, "søsteren til sanskrit" ifølge Hjelmlev, udgivet i USA, men allerede oversat til fransk.

Efter talen var der stor festreception i den nærliggende forening af åndsfyrster, "Les gens de lettre", som Greimas i dagens anledning blev optaget i. Kager, pindemadder og champagne flød i en behagelig flux, og værdiobjekter - fortryk af det store 2-binds festskrift - cirkulerede. Coquet, Herman Parret og Greimas' nære ven og ærkefjende Paul Ricoeur holdt taler. Den Gamle takkede rørt og uhøjtideligt, men kunne ikke nær sig for at slutte med punktummets patos: "Mennesker forgår,

men skoler består."

Det var lige ved man troede på det.

RACERNE. Da Nietzsche forudså, at racespørgsmålet ville blive det brændende punkt i det 20. årh.s Europa, havde han som sædvanlig ret. Og dog er vi stadig kun ved begyndelsen, tilsyneladende: spørgsmålet er stadig så u håndgribeligt, at man tvinges til at stifte en massebevægelse omkring det. Det eneste spørgsmål, der ikke kan stilles - i en tid, hvor hvad som helst kan opkastes som "spørgsmål" eller "problematik" -, er, om der overhovedet er et racespørgsmål. Spørgsmålet hidrører jo kun derfra, at så mange mener at der er et racespørgsmål - derfor er der ét. Måske ville man da blive nødt til at opfinde et, for bevægelsens skyld ...

Overalt ser man den unge garde, bærende ikke bare en løftet pegefinger, men en hel hånd hævet afværgende og med de manende og dog så djærve ord "Touche pas à mon pote!". Den oprindelige tanke med dette broderlige emblem var at skabe et frivilligt, men talstærkt beredskab mod racistiske overgreb, - et aktivt beredskab til forskel fra politiet, der med sit øje i håndfladen åbenbart nøjes med at se til og først griber ind, når forbrydelserne er set og sket. Senere opstod den tanke at gøre enhver bærer af emblemet til virtuel socialrådgiver for enhver farvet broder i bekneb, - dette sidste dog kun ved forevisning af gyldigt indvandrerbevis.

Men findes de, disse racistiske overgreb? Disse forsvarsløse farvede brødre? Disse allestedsnærværende farveløse beskyttere? Ingen kan vide det: ordene, farverne, emblemerne løber af med folk, og "les potes" har måttet sände, at selv den bedste sag ikke kan monopolisere en frase eller en gestus. Le Pens folk har strax taget handsken op: "Touche pas à mon peuple!". En anti-porno-voldtægts-tendens stemmer i: "Touche pas à mon pote - surtout pas à *". Er det i virkeligheden jøder, kvinder eller franskmænd, som udgør den forfulgte minoritet? Vi er alle sub-kulturer; det store racespørgsmål smuldrer, - tilbage står den moderne massepolitiks uløselige paradox: Hvormange skal der egentlig til for at danne en minoritet?

EUROPA. Er der forskel på en amerikaner i Paris og en dansker

i Paris? På trods af de indlysende sprogproblemer - én ting er at læse faglitteratur på fransk, en anden at konversere en grønthandler - på trods af støjen fra den generaliserede motorvej etc. føler man sig jo umiddelbart hjemme i Paris. 'Hjemme' er måske allerede meget sagt, parisere er som bekendt cool og næsten sky overfor udlændinge - men netop denne diskretion, denne delikatesse i den sociale tumult er en behagelig kontrast til asiater og amerikanere, som man møder dem på udstillinger, museer etc. Mere end en gang tager man sig i at hvæse "Please", når man står og betragter fx. et billede, og et par amerikanske turister maser sig højtråbende ind foran én, "Is this Europe? I loove it!". Baudrillard taler nu, som nævnt om Europa som ondskabens felt overfor de to supermagters oppustede selv gode paradistro. Kan man tænke sig den europæiske kulturs særegenhed, er det overhovedet muligt at skelne en 'europæitet' i det blok-opdelte, multisproglige og -kulturelle Europa?

Alene spørgsmålet er farligt at stille. I angsten for "race-spørgsmålet"s eksplosivitet har dette vor tids eneste politiske tabu suget en mængde andre problemer til sig, som man nu kun kan tie om. Af skræk for at gentage de platte og selvdementerende nazityske antagelser om racemæssig overlegenhed er ikke blot spørgsmålet om eventuelle forskelle mellem racer, men også spørgsmålet om forskelle mellem kulturer blevet mørkelagt. En mærkelig konjunktur er det. Nu kaldes fx. forskelsbehandling af svenskere racisme, selv om de racemæssigt næppe kan skelnes fra danskere; nu kan Kalundborgs borgmester i anledning af de pinlige optøjer i juli udtale i dagbladene "Hvis det er udtryk for racisme, er det forfærdeligt!" - ja, men det er sgu da lige tragisk for de udsatte iranere, om det er udtryk for det ene eller det andet, at de forulempes!

Man kan ikke på nogen måde påstå, at der gives nogen europæisk tradition for diskretion eller tolerance. Imperier, kors-tog, religions- og andre krige har hærget kontinentet, der på trods heraf har kunnet lade en mængde kulturtraditioner og sprog eksistere side om side. I dag må de gamle europæiske kulturer på alle sider se sig omringet af flere store, efterhånden stærkt enhedslige kulturer. Den amerikanske sammensmeltning af heterogene indvandrere synes efterhånden at skabe en homogen - og ikke særlig sympatisk - amerikansk kultur, hvor det

pragmatiske, det nyttige og det højtråbende har en uklædelig dominans. På den anden side en sovjetstat domineret af 'nomenklatura' og den uopfyldelige drøm om et homo sovjeticus. På den tredje side, kan vi tilføje til Baudrillard, en arabisk verden med stigende selvbevidsthed og en voksende bekendelse til de gammelislamiske absolutistiske traditioner. Face to face med disse tre uhyggeligt forvrængede paradismodeller, kunne Europa dér fremstå som et fordringsløst antiparadis, hvor den sideordnede existens af kulturer vil forordre netop stilheden, diskretionen, delikatessen, som mulighedsbetingelse for at alle disse fremmede, som vi er, kan leve sammen? - ikke "sammen" i pladderhumant fællesskab, men i tålsom balance? En indsigt, der til syvende og sidst ville forordre en adskillelse af folk og stat - ikke at de enkelte folks kulturer ikke findes og endda er knyttet til et landområde - selvfølgelig er danskere knyttet til Danmark etc. - men at folket måtte opgive forestillingen om staten som dets repræsentation: Nationalstaten. - Hermed ville ethvert race-spørgsmål i ordets egentligste forstand smuldre: danskere er ganske enkelt de, der følger et i bred forstand dansk kultur-mønster, hudfarve underordnet.

Europæere er, ifølge denne tankegang, de der er rede til at påtage sig den faktiske heterogenitet, som er den historiske følge af at Europa ikke som dets børn USA og Sovjet er grundlagt på nogen ideologi. At disse to monstrøse ideologier begge er af europæisk herkomst opfordrer blot så meget mere Europa til diskretionens kunst: begge de to oppustede skumbamser funderer sig på en kontradiktion (os/dem), som er Europa fremmed: her samexisterer forestillingerne nødvendigvis i en kompleks multiplicitet, som aldrig tillader én position at optræde uden at dens alternativer også samtidig er tilstede, hvilket til gengæld netop giver rum for den enkelte tankes udvikling efter sin egen logik, så langt den rækker. Europa er dét sted, der allerede har prøvet liberalisme og totalitarisme og som nu befinder sig et tredje sted, som ikke kan fattes af hverken den ene eller den anden komplementære supermagt, men som netop derved holder sig i live "hinsides godt og ondt", i en "evig ironi", som Baudrillard ville sige. Det kan ikke være noget tilfælde, at Paris på én gang er det sted, hvor begge de to nutidige "systemer" for første gang så dagens lys: den franske revolutions borgervælde og

jakobinisme - og samtidig dét sted, hvor en anderledes måde at leve og tænke på til stadighed forsøges. På den ene side sort, tumultuøs, bærende alle mærker og spor i sig - på den anden hvid, blank og tom; dette mulighedsfelt lever nødvendigvis længere end de stivnede, komplementære positioner, der har det som forudsætning, men som i deres respektive monomani aldrig virkelig vil kunne fatte det.